

TÜRKİYE'DE VERGİ PROFİLİ: DENİZLİ AÇISINDAN BİR DEĞERLENDİRME

Yard. Doç. Dr. Ersan ÖZ*, Baş Hesap Uzmanı Mehmet DELİCE**

*Pamukkale Üniversitesi, İİBF, Maliye Bölümü, <http://ersanoz.pamukkale.edu.tr>.

**Denizli Vergi Dairesi Başkanı

Giriş

Vergi, farklı adlarla anılmış ve alınmış olsa da tarih boyu en önemli kamusal gelir kaynağı özelliğini yitirmeyen bir olgu olarak karşımıza çıkmıştır. Çünkü devletler, geleneksel ve modern fonksiyonlarını gerçekleştirebilmek amacıyla gelire ihtiyaç duymuşlardır ve halen duymaktadırlar. Bu anlamda en sağlam ve garantili gelir kaynağı vergidir. Verginin ne üzerinden, ne kadar, ne zaman ve ne şekilde alınacağı yüzyıllardır tartışılmıştır. Modern devlet anlayışı şu anki fonksiyonlarını devam ettirme ihtiyacı duydukça da tartışılmaya devam edecektir.

Bu çalışmada; öncelikle vergi kavramı tanımlanacak, Türk Vergi Mevzuatının ve Türk Vergi sistemi'nin genel görüntüsü ortaya konulacaktır. Özellikle Maliye Bakanlığı kaynaklı istatistik veriler yardımıyla genel bütçe vergi gelirlerinin 2001-2005 dönemi ele alınarak tahsilat durumu, tahsilatın dağılımı, vergi türleri itibarıyla durum ve son aşamada sözkonusu vergisel göstergelerin **Denizli** ve **Buldan** perspektifinden yansımaları değerlendirilmeye çalışılacaktır.

1. Vergi Kavramı

Kamusal mali ihtiyaçların karşılanması veya kamu ekonomisine ait diğer gayelerin, özellikle iktisadi ve sosyal amaçların gerçekleştirilmesi için zorunlu olarak¹, zorla ve karşılıksız olarak kamu tüzel kişilerince alınan parasal ödemelerdir. Özetle, kamu harcamalarının finansmanında devletin en yoğun olarak kullandığı kaynak,

¹ Salih TURHAN, **Vergi Teorisi ve Politikası**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993, s.21.

mükelleflerden karşılıksız ve zorla toplanan vergilerdir. Günümüzde, sosyal hukuk devleti ilkesini benimsemiş çağdaş devletler; devlet düzeyinde yapılacak kamu harcamalarının finansmanını, yaygın olarak, mal ve hizmet üretiminin piyasadaki arz ve talebe göre gerçekleştiği özel kesimden, mal ve hizmet üretiminin siyasal karar alma mekanizması tarafından gerçekleştirildiği kamu kesimine kaynak transfer ederek gerçekleştirmektedirler. Vergi, transfer edilen bu kaynakların en önemlisi ve garantilidir. Vergi aynı zamanda, devlet egemenliğinin en üstün göstergelerinin başında gelir². Şöyleki; devlet, toplum halinde yaşamanın bir gereği olarak ortaya çıkan kamusal ihtiyaçların finansmanında hukuki cebir altında vergi alma yetkisine sahiptir³. Şu an en belirgin özelliği karşılıksız ve zorunlu oluşu olan vergi, ilk çağlardan beri değişik özelliklerde, farklı amaçlarla ve farklı isimler altında uygulanmıştır⁴. Fakat, verginin başlangıçtan günümüze kadar hiç değişmeyen fonksiyonu, devletin asli görevlerini yerine getirebilmek için ihtiyaç duyduğu finansman kaynağı oluşudur. Gaston Jeze'nin ifadesiyle genel bir tanımlama yapılacak olursa vergi, “*modern devletlerde vergi, fertlerden umumi menfaati sağlayan masrafları karşılamak üzere ve vergiyi ödemekle mükellef şahısların sırf teşkilatlanmış siyasi bir topluluğun üyesi bulunması dolayısıyla, belli kurallara uygun olarak talep olunan nakdi kıymetlerin verilmesidir*”⁵.

2. Türk Vergi Sisteminin ve Türk Vergi Mevzuatının Genel Görünümü

Toplam devlet gelirlerinin ortalama olarak yaklaşık %80-85'i vergi gelirlerinden oluşmaktadır⁶. Dolayısıyla bir devletin istikrarının, ihdas edilen vergilerin tahsilatında sağlanan başarıya bağlı olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Devletin egemenlik yetkisini kullanarak saldıdığı ve aldığı vergilerin oluşturduğu sisteme vergi sistemi adı verilmektedir. Vergi sistemi ne kadar etkin olursa, yani

² Ersan ÖZ, **Vergilendirmede Kanunilik ve Türk Vergi Sistemi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004, s.6.

³ Mehmet Tosuner ve Zeynep Arıkan, **Vergi Usul Hukuku**, İzmir, 2005, s.25.

⁴ Eskiçağlarda örneğin Roma'da vergi; Annona (Ayni Vergi), Tributum (Yunanlıların savaşlarda mağlup ettiği milletlerden, Romalılarda ise servet üzerinden %1 oranında alınan vasıtasız bir vergiydi), Capitation (Baş vergisi), Auri Kustralis Collatio (Altınla ödenen baş vergisi), Indiction (Verginin resmi adı), Census, Dime, Merovens, Karolens, Capitation Terrania, Vectigalia (Vasıtalı vergiler) ve Portoria (Gümrük vergisi), Dazio, Tassa, Imposta gibi tabirlerle kullanılmıştır. Fransa'da ise; Gabelle (Tuz Vergisi), Dixième (Ondabir anlamındadır, tüm gelir unsurları üzerinden alınan tevzii bir vergidir, Fransa'nın ilk vergisi olan bu vergi gelir vergisine çok benzemektedir), Vingtième (Yirmidebir), Cinguantième, Centième (Pazara getirilen mallar üzerinden alınan vergi), Traités (Gümrük vergisi), Taille ve Aide (Kral tarafından alınan yardım mahiyetindeki vergiler), Redevances (Vasıtalı vergi-Sınıf vergisi), Octroi (İstihlak vergisi), Taxe. Mısır'da; Scribes (Yemek pişirilen yağlar üzerinden alınan bir vergi, tava vergisi); Yunanistan'da Eispheora; Modern Gelir vergisini kabul eden ilk ülke olan İngiltere'de Danegeld (Emlak ve Servet vergisi), Aids-Scutage (Kralın büyük oğlu veya kızının evlenmesi için ödenirdi, Scutage aynı zamanda askerlik hizmeti yerine de ödenen bir vergiydi), Tallage (Bir tür toprak vergisi, Fransa uygulamasında yükü daha çok köylüler üzerindeydi ve bu vergiyi karşı çok isyan çıkardı), Carucate (Ekili araziden alınırdı, Danegeld yerine getirilmiştir), KDV'nin temelini atıldığı Almanya'da; Reich (Servet Vergisi), Abgabe, L'Einkommensteuer (Gelir vergisi), Schatzung. Ayrıca XVIII. yy.'ın başlarında ABD Vergi Sistemi'nin en önemli gelir kalemlerinden birini “Poll Tax” adıyla alınan baş vergisi teşkil etmekteydi (George Ostrogorsky (Çeviren: Fikret Işıltan), **Bizans Devleti Tarihi**, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 1995; Henry Laufenburger (Çeviren: Ragıp Hanyal), **Vergiler ve Tarihi**, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964 ve “A History of Taxation”; Mabel Newcomer, **Taxation and Fiscal Policy**, Newyork Columbia University Press, 1940, s.16.; [http://www.taxworld.org/History/TaxHistory.htm], Erişim: 28.10.2006 adlı eserlerden derlenmiştir).

⁵ Saffet R. İrtenk, **Maliye Dersleri**, Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., İzmir, 1965, s.103.

⁶ Bu rakam 1923'te %86, 1950'de %88, 1977'de en yüksek seviyesi olan %92 ve 2005'te %82 olarak gerçekleşmiştir (www.gib.gov.tr), Erişim:22.09.2006.

kendinden beklenen fonksiyonları (ekonomik, hukuki, sosyal, mali vb.) istenen ve beklenen ölçüde yerine getirirse devletin kendine olan güveni ve devlete olan güvende o ölçüde artacaktır. Aksi durumda ise her iki taraflı güven de sarsılır. Bu nedenle devlet, vergi sistemini hakkaniyete uygun sağlam ve istikrarlı bir hukuki zemine oturtturarak ve özellikle Anayasal vergilendirme ilkelerine uygun olarak eylem ve işlemlerini gerçekleştirmelidir. Vergi sistemlerinde hukuka uygunluğun sağlanması, mükellef olan bireylerde vergi bilincini geliştirerek, bireylerin devlete olan katkılarını artırır ve bu da devlet vatandaş uzlaşmasını sağlayarak her iki tarafa da birçok pozitif dışsallık sağlar.

Türk Vergi Sistemi; gelir, servet ve harcamaların vergilendirildiği üniter bir yapıdır. Gelir ve servet vergileri dolaysız, harcama vergileri ise dolaylı vergiler sınıfında yer almaktadır. Kanunla alınmasına izin verilen ve dolaysız vergiler sınıflandırmasında yer alan gelir üzerinden alınan vergiler, Gelir ve Kurumlar vergileridir. Harcamalar üzerinden alınan vergiler; Katma Değer Vergisi, Özel Tüketim Vergisi, Gümrük Vergisi, Banka ve Sigorta Muameleleri Vergisi, Damga Vergisi, Değerli Kağıtlar Vergisi ve Harçlardır. Servet üzerinden alınan vergileri ise; Motorlu Taşıtlar Vergisi, Emlak Vergisi ve Veraset ve İntikal Vergisi olarak sayabiliriz.

Tablo 1’de 2001-2005 döneminde genel bütçe gelirleri içinde vergi gelirlerinin payını gösteren tahsilat rakamları ve yüzdeleri yer almaktadır. Söz konusu tabloya göre 5 yıllık dönemde tahakkuk eden vergilerin ortalama olarak %82’si tahsil edilebilmiştir. 2005 yılı itibariyle toplam vergi tahsilatının %31’i dolaysız vergilerden, %69’u ise dolaylı vergilerden sağlanmaktadır. Bu durum, sağlıklı bir vergi sistemi için arzu edilmeyen bir yapıdır. Çünkü dolaylı vergi tahsilatının yüksek olması, sistemdeki adaletsizliğin önemli bir göstergesidir.

Türk Vergi Mevzuatı, 1 adet usul kanunu (VUK), 4 adet yargı kanunu (AATUHK, İYUK, 2575 ve 2576) ve 11 ana vergi kanunundan müteşekkildir. Bu mevzuata dayalı olarak inşa edilen Türk Vergi Sistemi’nde, vergilendirmenin kaynağı ekonomik yaklaşım ilkesi gereği gelirdir. Sistem geliri, gelir üzerinden alınan, harcamalar üzerinden alınan ve servet üzerinden alınan vergiler şeklinde üç farklı kategoride vergilendirmektedir.

3. Türk Vergi Sistemi’nin İstatistikî Görünümü: Denizli ve Buldan Açısından Bir Değerlendirme

Tablo 1’den başlamak gerekirse; 2001-2005 döneminde, genel bütçe gelirlerinin tahsilatının ortalama %83 gibi bir bölümünün vergi gelirleri tahsilatından geldiği görülmektedir. Tahsilatın diğer bölümü, vergi dışı normal gelirler ve özel gelirler ve fonlardan karşılanmaktadır.

2001-2005 dönemi vergi gelirleri tahsilatının dağılımı Tablo 2 ve Grafik 1’den takip edilecek olursa; her yıl birbirine yakın veriler olmakla beraber, 2005 yılı itibariyle vergi gelirlerinin %16’sı dış ticaretten, %53’ü mal ve hizmetlerden, %2’si servetten ve %29’u gelirden alınan vergilerden karşılanmaktadır. Bu kompozisyon toplam vergi gelirlerinin yaklaşık %30’unun dolaysız vergilerden, %70’inin ise dolaylı vergilerden karşılandığını ortaya koymaktadır. Tablo 3, Tablo 5 ve Grafik 2 de aynı çarpıcı sonucu ortaya koymaktadır. Anayasal buyruk gereği herkes mali gücüne göre vergi ödemekle yükümlüdür. Fakat dolaylı vergiler mükelleflerden mali güçlerine göre alınmazlar.

Örneğin yüksek gelirliler de, düşük gelirliler de aynı KDV oranına muhataptır. Dolayısıyla Türk Vergi tahsilatının %70 gibi büyük bir oranının dolaylı vergilerden elde ediliyor olması, vergilendirmede adaletsizliğe sebep olmaktadır ve bu aynı zamanda bir Anayasa ihlalidir.

Tablo 4; genel bütçe vergi gelirlerinin gayrisafi yurtiçi ve gayrisafi milli hasıla içindeki paylarını yani toplam vergi yükünü incelemektedir. 2001-2005 döneminde sadece 2002 yılında GSYİH'ya dayalı vergi yükünün 2001'deki 22,3 değerinden, 21,5 değerine düştüğünü görmekteyiz. GSMH'ya dayalı vergi yükü de 22,5 değerinden 21,7 değerine gerilemiştir. Bunun da sebebi, sözkonusu dönemde Türkiye'nin bir ekonomik kriz yaşamış olmasıdır. Genel seyir gözlemlendiğinde GSMH, GSYİH ve bunlara dayalı vergi yükü değerlerinin belli istikrarlı yüzdelerle yükseliş trendi izlediklerini görmekteyiz. Aynı zamanda Türkiye'nin vergi yükü değerlerinin Avrupa Birliği ortalamasında olduğunu da söyleyebiliriz.

Tablo 6 yardımıyla Denizli açısından vergisel verilere göz atılacak olursa; mükellef olan Denizli'liler tahakkuk eden 822.565.198 YTL'lik verginin %81'i olan 666.264.626 YTL'lik kısmını ödemektedirler. Sözkonusu gösterge açısından 81 il içerisinde 66. sıradadırlar. Toplam tahsilatın %0,50'si Denizli'li mükelleflerin ödediği vergilerden sağlanmakta ve Denizli bu yüzdeyle 81 il içerisinde 17. sırayı almaktadır. Toplam tahakkukun ise %0,58'i Denizliye aittir. 2005 sonu itibariyle genel bütçe vergi gelirlerinde toplam tahakkuk 142.252.406.000 YTL, toplam tahsilat ise 131.942.960.869 YTL olarak gerçekleşmiştir. Yani toplam tahakkukun %92,75'i tahsil edilebilmiştir. Bir önceki yıla göre tahsilat rakamında artış olmasına rağmen, sözkonusu oranın düşük olduğunu rahatlıkla söyleyebiliriz.

Tablo 7, Grafik 3 ve Grafik 4'te ise Türkiye geneli, Denizli ve Buldan açısından toplam vergi mükellefi istatistiği verilmektedir. Türkiye'de sırasıyla en fazla gelir vergisi mükellefi, KDV mükellefi ve ardından kurumlar vergisi mükellefi bulunmaktadır. Toplam seçmen sayısı ile orantılı olması gereken ve 8.145.795 olan toplam vergi mükellefi sayısı, maalesef Türkiye'deki toplam seçmen sayısının ¼'ü bile değildir. 2002 genel seçimlerinde 41.407.015 kişi olarak kayıtlara geçen seçmen sayısı kadar vergi mükellefi olması gerekmektedir. Bunların %10'unun işsiz olduğu düşünülse bile mükellef sayısının 30 milyonlarda seyretmesi beklenmektedir. Örneğin Almanya, İngiltere ve Japonya'da toplam mükellef sayısı, toplam seçmen sayısı ile orantılıdır. Türkiye'deki mevcut duruma paralel olarak Denizli ve Buldan'da da benzer bir görünüm vardır. Yani olması gereken kayıtlı mükellef sayısına henüz ulaşamamıştır. Denizlideki mükellef sayısı toplam mükellef sayısının %1,3'üdür. Buldandaki mükellef sayısı ise, Denizli'nin mükellef sayısının %2,7'sini teşkil etmekte ve bu açıdan 7. sırayı almaktadır. Talo 8'de ise Buldan'ın vergi profili çıkarılmıştır. Bu tabloya göre; Buldan'ın toplam vergi tahsilatının, Denizli'nin toplam vergi tahsilatına oranı BİNDE 9'dur. Tahsilatın tahakkuka oranı %91,94 ile en yüksek seviyesine 2004'te ulaşmıştır. 2005 yılında diğer tüm vergilerin tahsilat payları azda olsa artan bir ivme sergilerken, kurumlar vergisi düşmüştür.

TABLO 1: GENEL BÜTÇE GELİRLERİ TAHSİLATI

Yıl	GENEL BÜTÇE GELİRLERİ (1)	VERGİ GELİRLERİ (2)	2/1	VERGİ DIŞI NORMAL GELİRLER (3)	3/1	ÖZEL GELİRLER VE FONLAR (4)	4/1
	(1000 TL)	(1000 TL)	%	(1000 TL)	%	(1000 TL)	%
2001	50.890.481.078.410	39.735.928.149.700	78	7.418.386.102.260	15	3.736.166.826.450	7
2002	74.603.699.064.660	59.631.867.852.060	80	10.874.531.820.540	15	4.097.299.392.060	5
2003	98.558.732.547.000	84.316.168.755.700	86	10.222.768.710.050	10	4.019.795.081.250	4
2004	120.089.244.000.000	101.038.904.000.000	84	15.647.475.000.000	13	3.402.865.000.000	3
2005	145.140.232.000.000	119.253.669.000.000	82	23.474.930.000.000	16	2.411.633.000.000	2

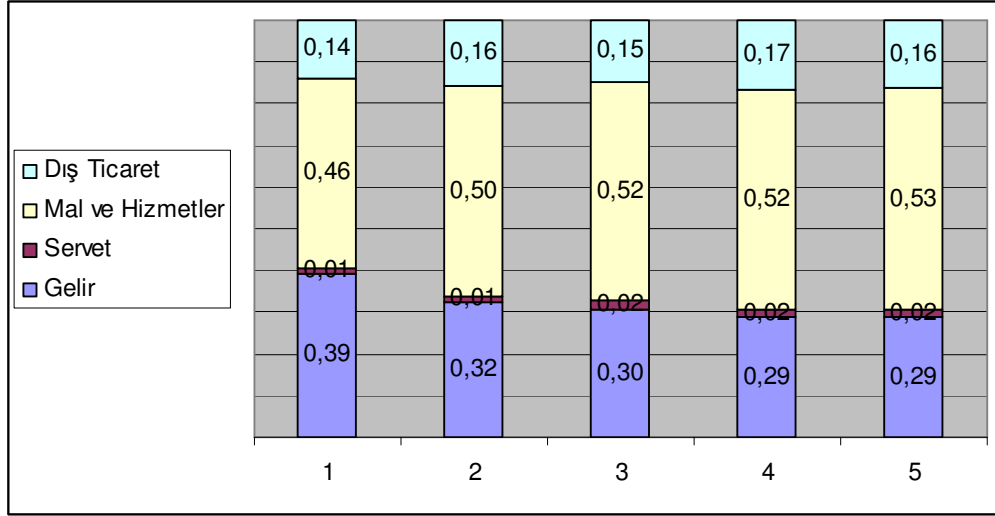
Kaynak: www.muhasabat.gov.tr, Erişim: 30.10.2006

TABLO 2: GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATININ DAĞIMI

Yıllar	Vergi Gelirleri	Dolaysız Vergiler			Dolaylı Vergiler (3)		
		Gelir	Servet	Toplam	Mal ve Hizmetler	Dış Ticaret	Toplam
2001	39.735.928.149.700	15.637.298.116.550	420.750.743.540	16.058.048.860.090	18.126.826.175.690	5.551.053.113.920	23.677.879.289.610
2002	59.631.867.852.060	19.334.527.184.700	725.997.422.910	20.060.524.607.610	30.084.168.178.310	9.487.175.066.140	39.571.343.244.450
2003	84.316.168.755.700	25.709.106.718.700	2.071.030.857.250	27.780.137.575.950	43.957.364.774.900	12.578.666.404.850	56.536.031.179.750
2004	101.038.904.000.000	29.308.952.000.000	1.838.205.000.000	31.147.157.000.000	52.959.329.000.000	16.932.418.000.000	69.891.747.000.000
2005	119.253.669.000.000	34.219.410.000.000	2.370.067.000.000	36.589.477.000.000	63.360.492.000.000	19.303.700.000.000	82.664.192.000.000

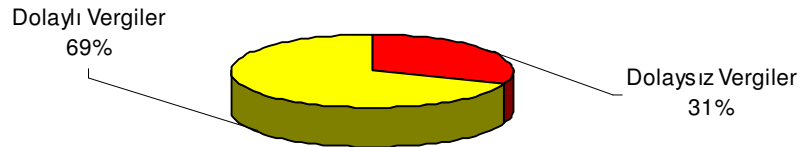
Rakamlarda Sosyal Güvenlik Katkı Payları Hariçtir.

KAYNAK | 1923 - 1966, 1983 - 2004 YILLARI BİLGİLERİ KESİN HESAP KANUNLARI, 1967 - 1982 YILLARI BİLGİLERİ, www.muhasabat.gov.tr, Erişim: 31.10.2006

GRAFİK 1: GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATININ DAĞILIMI**TABLO 3: GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATININ YÜZDE DAĞILIMI**

YILLAR	VERGİ GELİRLERİ (1000 TL)	(%)	DOLAYSIZ VERGİLER (1) (1000 TL)	(%)	DOLAYLI VERGİLER (2) (1000 TL)	(%)
2001	39.735.928.149.700	100	16.058.048.860.090	40	23.677.879.289.610	60
2002	59.631.867.852.060	100	20.060.524.607.610	34	39.571.343.244.450	66
2003	84.316.168.755.700	100	27.780.137.575.950	33	56.536.031.179.750	67
2004(5)	101.038.904.000.000	100	31.147.157.000.000	31	69.891.747.000.000	69
2005(5),(6)	119.253.669.000.000	100	36.589.477.000.000	31	82.664.192.000.000	69

Kaynak: www.muhasibat.gov.tr, Erişim: 01.11.2006

Grafik 2: Toplam Vergi Tahsilatında Dolaylı ve Dolaysız Vergiler

TABLO 4: GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİNİN (1) GAYRİSAFİ YURTIÇİ VE GAYRİSAFİ MİLLİ HASILA İÇİNDEKİ PAYLARI

YILLAR	VERGİ GELİRLERİ(1) YTL 1	GSYİH (2) YTL 2	VERGİ YÜKÜ (%) 1/2	GSMH (2) YTL 3	VERGİ YÜKÜ (%) 1/3
2001	39.735.928.149,7	178.412.438.499,0	22,3	176.483.953.021,0	22,5
2002	59.631.867.852,1	277.574.057.483,0	21,5	275.032.365.953,0	21,7
2003	84.316.168.755,7	359.762.925.944,0	23,4	356.680.888.222,0	23,6
2004	101.038.904.000,0	430.511.476.968,0	23,5	428.932.343.026,0	23,6
2005	119.253.669.000,0	487.202.362.279,0	24,5	486.401.032.274,0	24,5
KAYNAK :		VERGİ GELİRLERİ İÇİN TABLO 1, GSYİH VE GSMH İÇİN TÜİK			

TABLO 5: GELİR, KURUMLAR VE KATMA DEĞER VERGİSİNİN GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (Bin YTL)

YILLAR	VERGİ GELİRLERİ TAHSİLATI	GELİR VERGİSİ TAHSİLATI	VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (%)	KURUMLAR VERGİSİ TAHSİLATI	VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (%)	TOPLAM K.D.V. TAHSİLATI (DAHİLDE + İTHALDE)	VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (%)	GELİR +KURUMLAR +K.D.V TAHSİLATI	VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (%)
2001	39.735.928	11.579.424	29,1	3.675.665	9,3	12.438.860	31,3	27.693.949	69,7
2002	59.631.868	13.717.660	23,0	5.575.495	9,3	20.400.201	34,2	39.693.356	66,6
2003	84.316.169	17.063.761	20,2	8.645.345	10,3	27.031.099	32,1	52.740.205	62,6
2004	101.038.904	19.689.593	19,5	9.619.359	9,5	34.325.208	34,0	63.634.160	63,0
2005	119.253.669	22.817.425	19,1	11.401.985	9,6	38.280.417	32,1	72.499.827	60,8

TABLO 6: 2005 YILI ARALIK SONU İTİBARIYLA İLLER İTİBARIYLA GENEL BÜTÇE VERGİ GELİRLERİ (1) (YTL)

SIRA NO	İLLER	BRÜT TAHAKKUK	BRÜT	Tahsilat Nispeti (2) (%)	Sıra	Tahsilat Artışı (2) (%)	Sıra	Top. Tahs. İçind. Payı (%)	Sıra	Tahakkuk Artışı(2) (%)	Sıra	Top. Tahakkuk İçin. Payı (%)	Sıra
			TAHSİLAT			(%)		(%)		(%)			
	MERKEZ	340.894.718	340.894.718	100,00	(1)	18,06	(66)	0,26	(24)	18,06	(69)	0,24	(26)
1.	ADANA	1.367.829.040	1.126.742.069	82,37	(56)	10,63	(79)	0,85	(9)	14,43	(77)	0,96	(8)
6.	ANKARA	19.046.551.244	17.828.406.184	93,60	(5)	26,61	(29)	13,51	(3)	27,47	(27)	13,39	(3)
7.	ANTALYA	1.936.806.705	1.624.704.014	83,89	(54)	27,07	(28)	1,23	(7)	26,47	(30)	1,36	(7)
9.	AYDIN	574.333.581	483.041.855	84,10	(53)	28,34	(20)	0,37	(22)	28,37	(25)	0,40	(22)
10.	BALIKESİR	751.765.842	632.803.480	84,18	(51)	12,79	(75)	0,48	(19)	16,55	(72)	0,53	(19)
16.	BURSA	4.072.260.475	3.695.028.598	90,74	(12)	14,66	(72)	2,80	(5)	15,82	(73)	2,86	(5)
20.	DENİZLİ	822.565.198	666.264.626	81,00	(66)	18,55	(65)	0,50	(17)	23,27	(49)	0,58	(15)
26.	ESKİŞEHİR	776.621.359	690.537.237	88,92	(19)	20,24	(60)	0,52	(14)	19,84	(65)	0,55	(17)
27.	GAZİANTEP	772.039.932	626.593.964	81,16	(63)	13,69	(73)	0,47	(20)	15,46	(74)	0,54	(18)
31.	HATAY	1.247.782.464	1.137.874.701	91,19	(9)	22,96	(49)	0,86	(8)	23,96	(44)	0,88	(9)
33.	MERSİN	2.041.754.331	1.850.554.041	90,64	(14)	24,09	(43)	1,40	(6)	24,73	(40)	1,44	(6)
34.	İSTANBUL	58.871.030.510	55.304.603.157	93,94	(4)	13,31	(74)	41,92	(1)	14,96	(75)	41,38	(1)
35.	İZMİR	12.645.694.366	11.817.226.684	93,45	(6)	24,47	(40)	8,96	(4)	23,43	(47)	8,89	(4)
38.	KAYSERİ	915.997.587	809.320.718	88,35	(26)	21,14	(58)	0,61	(13)	23,40	(48)	0,64	(13)
41.	KOCAELİ	20.038.025.292	19.671.372.697	98,17	(2)	20,69	(59)	14,91	(2)	20,52	(60)	14,09	(2)
42.	KONYA	1.030.802.468	879.652.784	85,34	(42)	18,90	(63)	0,67	(12)	22,04	(54)	0,72	(12)
45.	MANİSA	815.424.649	686.174.028	84,15	(52)	17,93	(67)	0,52	(16)	20,47	(62)	0,57	(16)
48.	MUĞLA	838.181.018	686.827.980	81,94	(58)	31,05	(10)	0,52	(15)	32,24	(13)	0,59	(14)
54.	SAKARYA	719.450.564	576.228.996	80,09	(72)	26,44	(31)	0,44	(21)	20,19	(64)	0,51	(21)
55.	SAMSUN	738.812.580	639.792.210	86,60	(36)	24,36	(41)	0,48	(18)	25,56	(35)	0,52	(20)
59.	TEKİRDAĞ	1.239.597.525	1.100.462.140	88,78	(22)	11,05	(77)	0,83	(10)	14,88	(76)	0,87	(10)
61.	TRABZON	501.052.705	443.196.905	88,45	(25)	23,84	(44)	0,34	(23)	26,70	(29)	0,35	(23)
67.	ZONGULDAK	1.103.755.871	980.642.188	88,85	(20)	24,12	(42)	0,74	(11)	21,28	(58)	0,78	(11)
	TOPLAM	142.252.406.472	131.942.960.869	92,75		18,51		100,00		19,55		100,00	

Not (1) Rakamlar Brüt Olup, Mahalli İdare Pay ve Fonlar Ayrılmamış Tutarlardır. (Red ve iadeler dahil)

(2) Parantez İçindeki Rakamlar O İl'in 81 İl İçerisinde İlgili Sütündeki Başarı Sırasını Göstermektedir.

Türkiye'nin 81 ili bulunmaktadır. Brüt tahakkuk rakamı itibariyle 300.000 YTL altında beyan eden iller tabloda göz ardı edilmiştir.

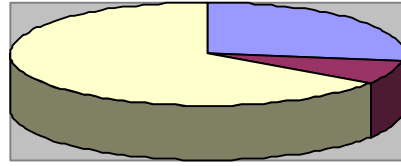

TABLO 7: FAAL MÜKELLEFLER SAYILARI (Haziran 2006)

Türü	MÜKELLEFLER SAYISI	DENİZLİ	BULDAN
KDV	2.212.167	27.184	557
Kurumlar Vergisi	601.913	5.800	62
Gelir Vergisi	1.720.035 ^G +2.194.828 ^S +630.388 ^{GMSİ} +786.464 ^B = 5.331.715	22.407 ^G +18.610 ^B +27.474 ^S +11.093 ^{GMSİ} = 79.584	823 ^G +1.106 ^B +582 ^S = 2.511
Toplam	8.145.795	112.568	3.130

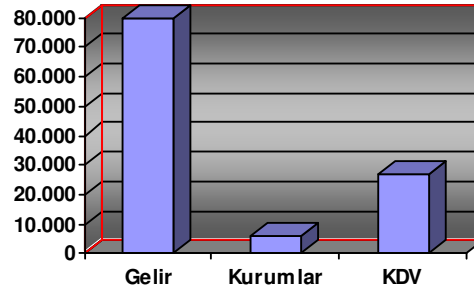
* G: Gerçek Usulde, S: Stopajla, GMSİ: Gayrimenkul Sermaye İradı Mükellefleri, B: Basit usuldeki mükellefler

** Denizlide 9 vergi dairesi, 12 mal müdürlüğü bulunmaktadır. Toplam Mükellef sayısı itibariyle Buldan Vergi Dairesi 7. sıradadır.

■ KDV ■ Kurumlar □ Gelir

Grafik 3: Türkiye’de Kayıtlı Mükellef Sayıları (2006-Haziran)

Grafik 4: Denizli Mükellefiyet Grafiği

TABLO 8: ÇEŞİTLİ VERGİLERİN BULDAN’IN VERGİ GELİRLERİ İÇİNDEKİ PAYI (Bin YTL)

YILLAR	VERGİ GELİRLERİ	Gelir Vergisi	Kurumlar Vergisi	KDV	Diğer Vergiler	Tahsilat / Tahakkuk
2001	2.364.978	1.523.902	79.769	226.217	535.090	88,80
2002	3.648.103	2.298.695	130.911	442.746	775.751	89,54
2003	5.142.287	2.904.982	237.075	549.103	1.451.127	88,43
2004	5.746.411	3.074.193	303.750	652.279	1.716.189	91,94
2005	6.034.668	3.119.844	218.246	706.854	1.989.724	87,56
2006*	3.726.871	1.787.162	92.217	466.652	1.380.840	66,59

* 2006 rakamları Temmuz Ayı itibariyledir.

Kaynak: Denizli Vergi Dairesi Başkanlığı Gelir Şefliği

SONUÇ

Denizli, Türkiye'nin lokomotif illerinin başında gelmektedir. Çalışılabilir saha imkanları, işgücü, mevcut ve yeni teknoloji imkanları ile potansiyel illerin en önde gelenlerindedir. Buldan da, Denizliye paralel olarak özellikle tekstil sektöründe adından söz ettiren Türkiye'nin ender aktif ilçelerinden biridir. Buldan bezi ve Buldan's markasıyla artık Buldan'ı Dünya tanımaktadır. Gerçeğin, hissi cümlelere dökülerek yansıması bunlar olmakla birlikte, ne Denizli'nin ne de Buldan'ın gerçek üretim potansiyelini pratize ederek ülke milli gelirine tam anlamıyla katkıda bulunduğunu söyleyememekteyiz. Çünkü çalışmamız itibarıyla sadece vergi istatistiklerine baktığımız zaman bile, genel bütçe vergi gelirlerinin sadece %0,50'sinin Denizli'den sağlandığını görmekteyiz. Yani %1 bile değildir. Bu oranla Denizli 81 il arasında 17. sıradadır. Denizli, tahakkuk ettirdiği verginin maalesef sadece %81'ini tahsil edebilmektedir. Bu göstergeyle de 81 il arasında 66. sıradadır. Bu iki gösterge bile Büyükşehir olma hevesi taşıyan Denizli'nin, medyatik popülarite anlamında oldukça ön sıralarda olup, kayıtlı kazancın net göstergelerinden biri sayabileceğimiz vergiler açısından oldukça gerilerde kaldığını göstermektedir. Buradan maalesef iki sonuç çıkarılabilir. Birincisi Denizli bahsedildiği kadar potansiyeli olan büyük ve aktif bir kent değildir, ikincisi Denizli'de kayıtdışı ekonomi ve istihdam had safhadadır ve üçüncüsü Denizlili mükellefler kazançlarının tamamını beyan etmemektedirler. Bu olumsuz değerlendirmeler bir yana, Denizli, hem stratejik hem de ekonomik potansiyelini hızla hayata geçirmeli, hem bütünşehir olarak kendi milli gelirine hem de makro anlamda Türkiye Ekonomisine beklenen katkıyı yapmalıdır.

KAYNAKÇA

- İRTENK Saffet R., **Maliye Dersleri**, Ticaret Matbaacılık T.A.Ş., İzmir, 1965.
- LAUFENBURGER Henry (Çeviren: Ragıp Hanyal), **Vergiler ve Tarihi**, Kardeş Matbaası, Ankara, 1964.
- OSTROGORSKY George (Çeviren: Fikret Işıltan), **Bizans Devleti Tarihi**, 4. Baskı, Türk Tarih Kurumu yayınları, Ankara, 1995.
- ÖZ Ersan, **Vergilendirmede Kanunilik ve Türk Vergi Sistemi**, Gazi Kitabevi, Ankara, 2004.
- TOSUNER Mehmet ve ARIKAN Zeynep, **Vergi Usul Hukuku**, İzmir, 2005.
- TURHAN, Salih, **Vergi Teorisi ve Politikası**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1993.
- "A History of Taxation"; Mabel Newcomer, **Taxation and Fiscal Policy**, Newyork Columbia University Press, 1940, s.16., [http://www.taxworld.org/History/TaxHistory.htm], Erişim: 28.10.2006.
- www.gib.gov.tr
- www.muhasibat.gov.tr
- www.tuik.gov.tr